

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

จังหวัดชายแดนใต้เป็นอีกพื้นที่หนึ่งของประเทศไทยที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าท้องถิ่นอื่นๆ เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลในสมัยนั้นจึงวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาภัยคุกคามโดยการพัฒนา นำการปราบปราม และมีนโยบายการแก้ปัญหา เป็น 2 ด้านคือ การพัฒนา และการปราบปราม จึงมีการก่อตั้งองค์กรภายใต้ชื่อว่า “ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้” เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลจากศูนย์กลางการบริหารราชการส่วนภาคกลาง พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา ประสบปัญหาด้านความมั่นคง อันมีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ และความสงบสุขของประชาชนโดยส่วนรวม

จากสภาพปัญหาการว่างงานของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมาศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้จัดทำโครงการบัณฑิตอาสาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งคือ บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ มีการแก้ไขปัญหาการว่างงานมาตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบัน โดยการคัดเลือกผู้ว่างงานที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีจิตอาสาประสงค์จะทำงานในถิ่นมาตุภูมิของตนเอง คัดเลือกจากครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบมีฐานะยากจน หรือจากบัญชีครอบครัวซากาต (การบริจาต) หรือครอบครัวผู้ด้อยโอกาส โดยการรับรองจากผู้นำ 4 เสาหลักของหมู่บ้าน ประกอบด้วย เสาหลักที่ 1 กำนันผู้ใหญ่บ้าน เสาหลักที่ 2 ผู้นำศาสนา เสาหลักที่ 3 ผู้นำท้องถิ่น เสาหลักที่ 4 ประชาชนชาวบ้าน ด้วยวิธีการจ้างเหมาบริการ เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนร่วมกับทางราชการในการเข้าไปบริการ พัฒนา และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ หมู่บ้าน และการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตให้เป็นผู้นำรุ่นใหม่ โดยดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด บัณฑิตอาสา ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง จิตอาสา ผู้กล้า พัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืนตลอดจนนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบ ประกอบกับบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิเหล่านี้เป็นบุคคลในพื้นที่ที่จะเป็นผู้ช่วยเสริม และประสานให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถลงปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล ซึ่งจะเป็นการลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างงานให้กับบุคคลในพื้นที่ และเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ให้เข้ามาแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของตนเอง ผลลัพธ์คือการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ตำบล

สร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐ และท้ายสุดประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2557)

การขับเคลื่อนการปฏิบัติงานบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิไปสู่เป้าหมายดังกล่าวนั้น ต้องอาศัย “คน” หรือทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม และจริยธรรม เป็นพลังในการขับเคลื่อนภารกิจไปตามศักยภาพ บทบาทและอำนาจหน้าที่ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ กล่าวได้ว่า “คน” เป็นปัจจัยทางยุทธศาสตร์ (Strategic Factor) ที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหาร และการพัฒนาในโลกแห่งการแข่งขันในยุคของข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และสารสนเทศในปัจจุบัน (ธงชัย สันติวงศ์, 2546) เพราะว่าคนเป็นปัจจัยที่จะทำให้การปฏิบัติงานสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยความคิดของคนในการดำเนินงาน และเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลกับองค์กร ถ้าหากองค์กรใดขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและขาดประสิทธิภาพในการทำงาน หรือไม่สามารถบริหารจัดการบุคลากรให้มีศักยภาพได้ จะทำให้การบริหารงานไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของคนในองค์กรจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพื่อส่งผลให้ภารกิจขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินงานตามภารกิจมอบหมายจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ด้วยกัน 3 ส่วน คือ 1) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์งานพัฒนาของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล โดยตรวจสอบติดตาม ความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการกิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลของหมู่บ้าน ตำบล ตามศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กำหนดเพื่อใช้ในการบริหารจัดการงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในลักษณะ (Area Based) รวมทั้งการสำรวจ ตรวจสอบ และรายงานความเป็นอยู่ของหมู่บ้านตำบล เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการพัฒนาตามอำนาจหน้าที่ของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และผู้บริหาร ตลอดจนการรวบรวมปัญหาความต้องการ และข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่เพื่อเสนอให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ 3) ปฏิบัติงานสนับสนุนภารกิจของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ได้แก่ งานสื่อสารทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ ระหว่างศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กับหมู่บ้านรูปแบบผู้สื่อข่าวยุติธรรมชุมชน และโฆษกหมู่บ้าน งานประสานการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นทูตสันติภาพประจำหมู่บ้าน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งในการปฏิบัติงานนั้นจะต้องพบเจอปัญหาอุปสรรคต่างๆมากมาย เช่น ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการทำการประชาคมหมู่บ้าน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำกับประชาชนบางพื้นที่ ปัญหาสถานที่การปฏิบัติงาน ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์สำนักงาน ในการจัดทำเอกสาร และรวมถึงการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน ทำให้บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิทำงานไม่ได้อย่างเต็มศักยภาพ อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมินั้น จะต้องเข้าใจงาน เข้าใจประชาชน เข้าใจบริบทชุมชนหรือหมู่บ้านของตน อันจะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน โดยที่ผ่านมานั้นบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิได้รับการอบรมและมีการประชุมอยู่ทุกเดือน เพื่อให้บัณฑิตอาสาฯกระตือรือร้นในการทำงาน และมีความรู้ความสามารถ ทักษะในด้านต่างๆนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2557)

ทั้งนี้บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นบุคลากรหนึ่งในองค์กรภายใต้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่จะต้องปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่มาตุภูมิของตนเอง ดังนั้นแล้ว เป้าหมายขององค์กรที่ต้องการให้บุคลากรในพื้นที่สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายโดยเน้นคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้นนั้นต้องมีบุคลากรที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานได้อย่างคล่องแคล่ว สะดวก และรวดเร็วในการมอบหมายงาน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ควรมีการประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหา ศักยภาพการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพที่ดี และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำถามในการศึกษา

1. ผลการประเมินศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร
2. สภาพปัญหาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร
3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อประเมินศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำผลการประเมินศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาสร้างแผนการดำเนินงานให้เกิดรูปธรรมที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. นำผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาปรับปรุงและพัฒนาสร้างระบบการจัดการที่ดียิ่งขึ้น
3. นำแนวทางการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอจังหวัดสงขลา (เทพา นาทวี จะนะ สะบ้าย้อย) โดยใช้ประเด็นการศึกษาแต่ละประเด็น ดังนี้

1.1 การประเมินศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อมการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านผลลัพธ์การปฏิบัติงาน

1.2 การวิเคราะห์สภาพปัญหาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการตรวจสอบการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน

1.3 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิธีการ SWOT คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ 2560 โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

เชิงปริมาณ

2.1 การศึกษาเชิงปริมาณผู้ให้ข้อมูลเป็นบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอจังหวัดสงขลา (เทพา นาทวี จะนะ สะบ้าย้อย) จากวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้สูตร Taro Yamane (1973) ได้จำนวนบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งหมดจำนวน 2,249 คน (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2560) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน

เชิงคุณภาพ

2.2 การศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งคัดเลือกจากผลการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่บัณฑิตอาสาได้รับรางวัลบัณฑิตอาสาดีเด่น โดยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ดังนี้

2.2.1 ปลัดอำเภอ/เจ้าหน้าที่ปกครอง จำนวน 5 คน

2.2.2 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน

2.2.3 ประชาชน จำนวน 5 คน

2.2.4 ตัวแทนจังหวัดบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จำนวน 5 คน

รวมทั้งหมด 20 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอจังหวัดสงขลา (เทพา นาทวี จะนะ สะบ้าย้อย)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างเดือน มกราคม – สิงหาคม พ.ศ. 2561 รวมระยะเวลา 8 เดือน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง องค์กรที่รับผิดชอบงานโครงการบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์งานพัฒนาของ ศอ.บต. ในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล ของแต่ละพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอจังหวัดสงขลา (เทพา นาทวี จะนะ สะบ้าย้อย)

บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ หมายถึง เป็นบุคลากรของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์ ร่วมติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงานในโครงการ กิจกรรม ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในพื้นที่

การประเมินศักยภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง ใช้วิธีการประเมินความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โดยวิธีการวัดเชิงปริมาณในรูปแบบชิปปี้ โมเดล ดังนี้

CIPP Model หมายถึง รูปแบบการประเมินศักยภาพการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้การประเมินในรูปแบบชิปปี้ โดยแบ่งออกได้ดังนี้

1) Context Evaluation หมายถึง การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบทของการปฏิบัติงานบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น กิจกรรมการดำเนินงาน ความปลอดภัยในพื้นที่ เป็นต้น

2) Input Evaluation หมายถึง การประเมินปัจจัยเบื้องต้นต่างๆ เช่น ความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติงานรวมถึงความพร้อมการสนับสนุนจากชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) Process Evaluation หมายถึง การประเมินการปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์และกระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อตรวจสอบกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆของการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4) Product Evaluation หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานของบัณฑิตอาสาตามภารกิจของ ศอ.บต. เช่น การประชาสัมพันธ์ การเรียนรู้การปฏิบัติงาน การนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้กับแผนดำเนินงานในอนาคต

วิเคราะห์สภาพปัญหาการปฏิบัติงาน หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาในปีงบประมาณ 2560 มีสภาพปัญหาการทำงานวิเคราะห์เป็น 3 ด้าน คือ 1) ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทที่กำหนด 2) ปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงาน 3) แนวทางในการพัฒนาด้านศักยภาพการปฏิบัติงาน

จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง พื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอจังหวัดสงขลา (เทพา นาทวี จะนะ สะบ้าย้อย)

ตัวชี้วัดในการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ หมายถึง บทบาทหน้าที่ตามภารกิจของบัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ ประกอบด้วย ดังนี้

1. เป็นบุคลากรของ ศอ.บต. ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ หมู่บ้าน/ตำบล เพื่อประสานประชาสัมพันธ์ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในโครงการ/กิจกรรม ของ ศอ.บต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการในพื้นที่

2. ประสานการช่วยเหลือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ด้วยการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ให้ความช่วยเหลือและประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ประสานการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. จัดเก็บข้อมูลของหมู่บ้าน/ตำบล รวมทั้งการสำรวจและรายงานท่าทีความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน/ตำบล ตลอดจนการรวบรวมปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ เพื่อเสนอให้ ศอ.บต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์
5. ทำหน้าที่ “ทูตสันติภาพประจำหมู่บ้าน” เพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชน
6. ทำหน้าที่ประสานงาน พัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ
7. ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการหมู่บ้านให้เข้มแข็ง
8. ปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนของทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ในหมู่บ้าน
9. ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาในพื้นที่หมู่บ้าน
10. ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ของ ศอ.บต. ในการเป็นศูนย์ประสานการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระดับหมู่บ้าน
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ ศอ.บต. มอบหมาย (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2557)